מתני' *שרשי אילן(א) [של] הדיוט הבאין בשל הקדש ושל הקדש שבאין בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין *מעין שהוא יוצא מתוך ג) השדה של הקדש לא נהנין ולא מועלין יצא חוץ לשדה נהנין ממנו *המים שבכד של זהב לא נהנין ולא מועלין נתנן ג) בצלוחית מועלין בהן *ערבה לא נהנין ולא מועלין ר"א ברבי צדוק אומר נוהגין ד] היו הזקנים שנהנים ממנו בלולביהן :

גמ' אמר ר"ל אין מועלין בכולן אבל מועלין בשלש לוגין והקתני סיפא נתנו לצלוחית מועלין בהן מכלל דרישא אפילו בשלשת לוגין נמי לא אלא אי איתמר אסיפא איתמר מועלין בהן אמר ר"ל אין מועלין אלא בג' לוגין ורבי יוחנן אמר *מועלין בכולן למימרא דקסבר ר"ל יש שיעור למים *והתנן ה) אמר ר"א *המנסך מי חג בחג בחוץ חייב ואמר רבי יוחנן משום מנחם *יודאפה ר"א בשיטת ר"ע ו) אמר דדריש *נסכיהם *אחד(א) ניסוך המים ואחד ניסוך היין ואמר ריש לקיש אי מה יין שלש לוגין אף *מים שלש לוגין מכלל דסבר ריש לקיש אין שיעור למים לטעמא דמנחם יודאפה קאמר :

מתני' *הקן *שבראש האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין *שבאשירה יתיז בקנה *המקדיש את החורש מועלין בכולו : **גמ'** איתמר

מתני' שרשי אילן של הדיוט הבאין לשל הקדש לא נהנין ולא מועלין · דאזלינן בתר אילן ואילן בשל הדיוט קאי : ושל הקדש הבאין בשל הדיוט · נמי *לא מועלין ולא נהנין הואיל ועיקרו קאי בשל הקדש : מעין היוצא בתוך שדה הקדש · שהמעין מתוך שדה של חולין הוא נובע אלא שיוצא ומושך בתוך שדה של הקדש לא נהנין ממנו כל זמן שהוא בתוך שדה של הקדש ז] (הוו מועלין) ולא מועלין בו כל מי שהוא שותה ממנו בתוך שדה של הקדש : המים שבתוך הכד של זהב · באותו כד שהיו ממלאים לצורך ניסוך כדתנן בפ' לולב וערבה (סוכה דף מח:) כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיה ממלא מע"ש מן השילוח בחבית של זהב שאינה מקודשת כדי שלא יפסל בלינה ובאותם מים שבחבית של זהב שאינה מקודשת לא נהנין משום דנתמלאו לצורך הקדש : ולא מועלין · משום דלא נתקדשו לניסוך המים למעילה עד שיתנם בצלוחית של זהב דהיינו כלי מקודש לכך : ערבה · שהיה ח] סודרין *בהר הבית לא נהנין ממנה קודם שזקפוה אצל המזבח הואיל ולכך עומדת אבל משזקפוה דנעשית מצותה נהנין ממנה : ט] נהנין היו ממנה זקנים (ג) בלולביהן · אפי' קודם שזקפה אצל המזבח : **גמ'** אין מועלין בכולן · שאם יש באותו כד של זהב יותר מג' לוגין אין מועלין בהן אבל אם יש בכד ג' לוגין לא פחות ולא יותר *דאין בית שיעור ניסוך מועלין בו : והקתני סיפא נתנן בצלוחית מועלין בהן מכלל דרישא בכד של זהב אפי' בג' לוגין גרידי אין מועלין : (ג) דיש שיעור למים · של ניסוך דהיינו ג' לוגין להכי אין מועלין בהו אלא בג' לוגין כשיעור הראוי לניסוך ור' יוחנן סבר אין שיעור למים להכי קאמר מועלין בכולן : והתנן ר"א אומר המנסך מי החג בחג בחוץ חייב · משום מעלה בחוץ דכל דבר שהוא מתקבל בפנים חייבין עליו משום שחוטי חוץ כדאמרינן במסכת זבחים : וא"ר יוחנן משום ר' מנחם יודפאה · התם בפרק השוחט והמעלה בחוץ : ואחד ניסוך המים · וכיון דניסוך המים נפקא ליה מדאורייתא מש"ה קאמר דחייב עליו משום מעלה בחוץ : וא"ל ר"ל לר' יוחנן · כיון דאמרת דר"א בשיטת ר"ע אמרה דדריש נסכיהם ואמרת דניסוך המים הוי דאורייתא כמו ניסוך היין א"כ נימא הכי אי מה יין ג' לוגין ומדקאמר ליה ר"ל הכי מכלל דסבירא ליה דאין שיעור לניסוך המים : לטעמיה דרבי מנחם יודפאה קאמר · וקא"ל ר"ל לטעמיה דר' מנחם דאמר אין שיעור למים וקדריש נסכיהם אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין והא פמעין ליה לרבי יוחנן דאמר משום מנחם יודפאה מועלין בכולן דמשמע דאין שיעור למים אבל ר"ל לעולם סבירא ליה דיש שיעור למים כדאמרינן לעיל : **מתני'** הקן שבראש האילן · בגמרא מפרש מאיזה עלים הוא עשוי : יתיז בקנה · שאם אינו יכול להגיע בידו לקן יפיל בקנה הקן לארץ אבל לא יעלה לאילן ויקחנו שלא יהנה מן האילן בעלייתו כשעולה עליו ובגמרא מפרש מאי יתיז : המקדיש את החורש מועלין בכולו · בעלים בענפים ובנבייה : **גמ'**

דלא

שנאמר שה אים אלא להוציא כלאים *למאי לו לבכורה יליף העברה העברה ממעשר *ומעשר תחת תחת מקדשים ל"ל למילף בכור ממעשר ומעשר מקדשים ניליף בכור מקדשים בגזרה שוה דאמו אמו י] וי"ל דלא דריש לה אלא לענין דבר התלוי באם כגון הנקה דהכא וכגון לענין לידה בריש פ' יוצא דופן (נדה דף מ.) אבל לענין דבר אחר לא ליהגי לידרש ובהאי תירוצא מיהדרא קושיא אחריתא שיש להקשות היאך יליף מבכור שהוא אסור להניק והא אין דין [יא] האפשר משאי אפשר מבכור דליתיה בהנקה דזכר הוא ולפי מאי דפרי' ניחא דע"כ צריך ללמוד מבכור *(לענין יב] מ"מ וק') לענין דילפינן *מגזירה שוה דהעברה העברה מ"מ כיון יג] דלא ניתן ללמוד מוקדשים מבכור *)לענין הנקה אע"ג דאפשר מאי אפשר הוי כמו כן לענין מעשר יד] (אלא) ילפינן שפיר מבכור כך דקדק ועדי ליישב שיטת התוס' על בוריה וכל זה דוחק מאד ועוד קשיא דמילתא דפשיטא הוא וולד המעושרת לא יינק מן המעושרת כיון שהוא חולין דהא כבר תנא לעיל חלב המוקדשין לא נהנין ועוד דקאמר ואחרים מתנדבין כן ובמתני' פירשתי שהיו עשירים מתנדבים להניק טו] את הולדות מבהמות שלהם ומה נדבה היא זאת כיון דלית שום ריוח להקדש לקדמאה למורי ר' יהב ר' פרץ שיחי' דמתני' מיירי בוולד מעושרת וולד מוקדשים שאלו משהו מוקדשין והייט רבותא דאפ"ה אסור להניק מהם והייט הא דקאמר ואחרים מתנדבין כן שבשביל שהיו הולדות *להקדש הוו מתנדבין להניק אותם וקבעי בגמרא מנה"מ דלא יינק מאמו והכתיב תחת אמו דמשמע אפילו היכא דאמו קדושה מ"מ יונק ממנה טז] וקאתיא העברה העברה מבכור מה בכור מועלין בו פירוש שאסור להניק את הבכור מבהמת מעשר וקדשים דהא לא מליט בכור של בהמת מעשר וקדשים שהרי הם פטורים מן הבכורות יז] אף מעשר כלומר אף ולד שהוא קדוש קדושת המעשר שנולד מבהמת מעשר אסור להניק מאמו שהוא מעשר והלב המוקדשין נמי אתיא לאמו לאמו מבכור דמה אמו האמור בבכור איירי של הקדש דבהמה של הקדש פטורה מן הבכורה אף אמו האמור בקדשים דכתיב שבעת ימים (יהיה) תחת אמו דמשמע לפי הפשט שמותר להניק לולדות של בהמת קדשים מאמו שהיא קדושה אוטו כן דולאי יח] אותה אם דחולין ולכך מותר להניק מאמו אבל אם היא קדושה אסור להניק לו והשתא ניחא השפיר אצטריך ג"ש להכי דאף כשהולד של הקדש אסור יט] להביא מן האם וגם ניחא דלא ילפינן התם מהך ג"ש דאמו דהא לא דריש הך ג"ש אלא ללמוד דאמו דגבי קדשים ר"ל שהאם חולין כמו אמו דגבי בכור כדפירשנו : **שרשי** אילן של הדיוט כ] · בב"ב פרק לא יחפור (דף כו:) מפרש לה שפיר : **מים** שבכד של זהב · בשמחת בית השואבה איירי שהיו ממלאים *מאתמול ממי השלוח ונותנין אותה לחבית שאינה מקודשת שלא יהיו נפסלין כא] [בלינה] כדאמר פרק לולב וערבה (סוכה דף מח:) *ואין תימה *דכד היינו חבית (ב"ק דף כז.) : כב] **נתנן** לצלוחית · אותה לצלוחית היתה כלי שרת ולכך מועלין בהם :

ערבה כג] היו מקיפין המזבח · ולא נהנין ולא מועלין לפי שלא *קדשו : נהנין היו מהם זקנים בלולביהם קסבר מצות לאו ליהנות ניתנו :

אבל מועלין בג' לוגין · וקס"ד דקאי ארישא דמתני' דקאמר מים שבכד לא נהנין ולא מועלין וקאמר דבג' לוגין מועלין ולהכי פריך והא קתני סיפא נתנו בצלוחית מועלין בהן דמשמע אבל *ארישא ליכא מעילה כד] שבכד לא נקדש אלא [אי] איתמר ט' אמר ר"ש בן לקיש ל"ש הא דקאמר גבי צלוחית דמועל בהן אלא בג' לוגין דקסבר יש שיעור למים בג' לוגין ואם יש יותר מג' לוגין אין מועלין אלא בג' לוגין דאין *המים מקודש כ"א כשיעור הצריך לנסכי המים אבל אם כה] ישהה מג' לוגין האחרונים יהיה מועל וי"מ שהיה בו בכלי הרבה מים וקאמר דאין מועלין עד שישהה שלשה לוגין דהוא שיעור כו] : **רבי** *אליעזר בשיטת ר"ע רבו אמר · ונסכיה אינו אומר נסכה אלא ונסכיה דמשמע ב' ניסוכין ומקיש ניסוך המים לנסכי יין הואיל ואתחד קרא נפקי מה נסכי יין המנסכו בחוץ כז] יהא חייב וא"ר"ל אי מה יין ג' לוגין כח] אף מים ג' לוגין ובזבחים פרק השוחט והמעלה (דף קי:) מסיק בתר הכי והא מי החג קאמר כט] דאין שיעור למים וסיומא דקושיא הוא כלומר וכ"ת דאין ה"נ והא מי החג קאמר דמשמע דאין שיעור למים לאמא קסבר רשב"ל אין שיעור למים *ואי קסבר יש שיעור א"כ מאי פריך אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין והא איהו נופיה אית ליה הכי ומשני לטעמא דמנחם יודפאה קאמר כלומר ר"ל נופיה סבר דיש שיעור למים והא דקפריך התם אי מה נסכי יין כלומר לטעמא ל] *דמנחם קא קפריך דפירש טעמא דר"א ואית ליה לר"א דאין שיעור למים ולהכי פריך הואיל ור' אליעזר מקיש מים ליין א"כ אמאי קאמר אין שיעור למים וי"מ דההיא דלעיל דמועלין בג' לוגין אליבא דמנחם דמפיק ליה מקרא דאיתקש נסכי מים לנסכי יין וא"כ יש שיעור למים ול"ל דהכא מנחם יודפאה מאן דכר שמיה ועוד דבפרק השוחט והמעלה (ג"ז שם) משמע דמנחם לא] לא בעי שיעור וקושיא דר"ל דמקשה ליה לאו מילתא היא :

הקן שבראש האילן · בגמ' מפרש לה שפיר : **יתיז** בקנה · ולא לב] יקחם בידו אלא מנענעו ע"י מקל ויפול : **המקדיש** החורש · יער בל' תרגום לג] :

מותרת

כט א ב מיי' פ"ה מהל' מעילה הלכה ו :

ל ג מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ט :

לא ד מיי' שם פ"ה הל' ז :

לב ה מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ט :

לג ו מיי' פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה ג :

לד ז מיי' פ"ו מהלכות תמידין ומוספין הלכה ז :

לה ח מיי' פ"ה מהל' מעילה הלכה ז :

לו ט מיי' פ"ה מהלכות מעילה הל' יב טוש"ע יו"ד סי' קמב סעיף ח :

לז י מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ח :

וקאמר למעוטי מאי לו לבכור כו' נ"ק

יותר למעשר יליף תחת כו' נ"ק

לענין הנקה ואע"ג דילפי' בכור ממעשר לענין כלאים מ"מ כו' נ"ק

*נ"ל בג"ש דהעברה העברה כיון דלא ניתן ללמוד כו' כ"ה לענין הנקה כו'

*אלא למעוקמה ילפינן שפיר אע"ג דאפשר משאי אפשר הוא וכמו כן לענין מעשר ילפינן שפיר

[נ"ל בסכה ומין תוס' וכ"ה בזבחים וכן מוכח בתוספות כו' דהקשה בסוכה דריש ר"ע ולא ונסכיה כתבו שם פ"ג דהא"ל נ"ל להזכיר בכמה פ"ט]

של הקדש נ"ק

מע"ש נ"ק

אי תימא דהכא תני כד דכד כו' נ"ק

לא מועלין הואיל ועיקרו קאי בשל הדיוט נ"ק

רש"ק מ"ז

כל"ד המזבח נ"ק זב מים ק'

[שם פ"ט ושם איתא יודפאה ופרש"י דמן יודפת]

נ"ל דאין בית

הגהות הב"ח

(א) גמ' דדריש נסכיה אחד ניסוך היין ואחד ניסוך המים ואמר ר"ל: (ב) רש"י ד"ה נהנין וכו' זקנים שנהנים בלולביהן: (ג) ד"ה והקתני סיפא וכו' מועלין בס"ד וא"כ מ"ש אלא בג' לוגין דיש שיעור:

קדשו הס"ד ואח"כ מה"ד שנהנין ממנו בלולביהן כו' נ"ק

בריתא נ"ק

נ"א בכלי מקודש נ"ק

נ"ל אלעזר

דאי קסבר נ"ק לטעמא דמנחם קפריך דפי' כו' נ"ק

◆

רבינו גרשום

מתנ': שרשי אילן של הדיוט הבאין בשדה של הקדש לא נהנין ולא מועלין הואיל ואמרינן בתר אילן אזלינן ואילן בשל הדיוט קאי : ושל הקדש הבאין בשל הדיוט נמי · אע"ג דמצינן למימר הא אזלינן בתר אילן ושרשי אילן דקאי בשל הקדש ולידרי ביה מעילה אפ"ה אין בו מעילה דגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקסבר האי תנא אין מועלין בשבח הקדש מדאורייתא מעין שוצא יוצא כו' · הכי הוא דמעין של הדיוט הוא ונובע משדה חולין ויוצא ומושך בתוך שדה של הקדש לא נהנין ממנו בתוך שדה של הקדש ולא מועלין : יצאו המים · מתוך שדה של הקדש נהנין ממנו לכתחלה : המים שבכד של זהב · אותו כד של זהב שבו ממלאין הניסוך כדתנן בפרק לולב וערבה כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהוא ממלא מע"ש חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח וכו' : ובאותן מים לא נהנין ולא מועלין · משום דלא איקדשו לניסוך המים למעילה עד שניתנו בצלוחית דהיינו כלי מקודש : ערבה · שהיו סודרין אותה אצל המזבח לא נהנין כו' : נותנין היו ממנה בלולב · לכתחלה : אמר ריש לקיש אין מועלין בכולן · הכי קאמר אם יש באותה כד של זהב יותר משלשה לוגין או פחות מג' לוגין אין בהן מעילה בכולן כלל : אבל · אם יש בכד ג' לוגין לא פחות ולא יותר מועלין באותן ג' לוגין משום דבכך הוא שיעור ניסוך : והא קתני סיפא נתנן בצלוחית מועלין מכלל דרישא בכד של זהב אפי' בג' לוגין נמי אין מועלין : יש שיעור למים · הכי משמע שאין מועלין במים עד שיהא בהן כשיעור מצותן לנסך והיינו ג' לוגין : והתנן ר' אלעזר אומר המנסך מי חג בחוץ · במס' זבחים הוא : לטעמא דמנחם יודפאה קאמר · איהו ודאי ריש לקיש בעי שיעור אלא לטעמא דמנחם קא בעי אי מה ט': הקן שבראש אילן · עצים שעשוי מהן הקן : יתיז בקנה · יתיז בקנה ויפיל הקן לארץ ויהנה ממנו : המקדיש את החורש כל היער מועלין בכולו · בעצים ובענפים ובעלים :

גזברים

◆

שיטה מקובצת

א] אילן של הדיוט : ב] מתוך שדה של אות ה' נמחק : ג] נתנן · עיין תוספות זבחים (דף ק') : ד] נוהגין ס"א נותנין היו ממנה זקנים בלולביהן: ה] והתנן ר' אליעזר אומר המנסך: ו] ר"ע רבו אמר דדריש ונסכיה בשני ניסוכין הכתוב מדבר אות מ' נמחק : ז] תיבות הוו מועלין נמחק : ח] שהיו סודרין אצל המזבח לא: ט] מה"ד נותנין היו ממנה: י] אמו כי הכא ר"ל דגו"ש דאמו אמו לא דריש : יא] אפשר מאי אפשר כגון בכור דלא אפשר בהנקה דוכר : יב] לענין הנקה מגו"ש דאמו אמו דלא שייכא למדרש דבר אחר ואף תיבות ס"ס נמחק : יג] כיון דניתן ללמוד תיבת דלא נמחק : יד] מעשר נאמר דילפינן שפיר מבכור כך דקדק מורי ליישב שיטת : טו] להניק אותן הולדות : טז] ממנה דאע"ג דאמת הוא דחלב של מוקדשים אסור בהנאה כדפי' משום דכתיב ואכלת בשר ולא חלב אימא ה"מ להדיוט אבל הכא דהולדות הם קדושים א"כ הייט צורך גבוה אימא לא לכך בעי מנלן וקאמר אתיא העברה : יז] הבכורות כדאיתא התם ולא שכבר קדוש אף : יח] דודאי אמו ר"ל אם : יט] אסור להניק מן : כ] של הדיוט כו' לא נהנין ולא מועלין בהן בפרק לא יחפור מוקי האי בגידולין הבאין לאחר מכאן דקסבר אין מעילה בגידולין מעין היוצא לא נהנין ולא מועלין לא מועלין מן הדין דמים מן התהום קאתו ואינם בכלל הקדש ולא נהנין הייט משום מראית העין כל זמן שלא יצא מן השדה של הקדש : כא] נפסלין בלינה כדאמר פרק לולב וערבה וכד הייט חבית : כב] מה"ד נתנן לצלוחית : כג] ערבה שבה היו מקיפין המזבח לא נהנין ולא מועלין לפי שהיו עומדות למצוה ואינו קדוש נותנין היו מהם הזקנים בלולביהם : כד] מעילה שהכד לא נתקדש אלא אי איתמר : כה] אם יש בה יותר מג' לוגין לא יבצול וי"מ : כו] שיעור ניסוך הס"ד ומה"ד מנחם יודפאה דמן יודפת ר' אליעזר בשיטת ר"ע : כז] בחוץ חייב אף נסכי מים המנסכו בחוץ יהא חייב בחוץ דהיינו זמנו של ניסוך המים : כח] לוגין דכתיב רביעית ההין אף : כט] תיבות דאין שיעור למים נמחק : ל] לטעמא דמנחם יודפאה קפריך : לא] דמנחם יודפאה לא : לב] ולא יעלה בידיו דא"כ נהנה מן האשרה אלא: לג] תרגומ' מועל בכולו בעצים ובשפוי ובנביה שהכל קדוש י"א נביה חוא הצבות דקה שנופל מן הפצירה וי"א נבייה בבית והן העלין ובא משורש ינובון :